

УДК 37.016:811.111

DOI: 10.31499/2307-4914.1.2022.258474

ЕФЕКТИВНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ АВТЕНТИЧНИХ МАТЕРІАЛІВ, СПРЯМОВАНИХ НА РОЗВИТОК НАВИЧОК СЛУХОВОГО СПРИЙМАННЯ НА ЗАНЯТТЯХ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Ольга Жупаник, викладач-стажист кафедри англійської мови та методики її навчання,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини.

ORCID: 0000-0002-0567-8158

E-mail: olhazhupanyk@gmail.com

У статті розглянуто ефективність застосування оригінальних англомовних ресурсів на заняттях з англійської мови як основного чинника розвитку навичок слухового сприйняття. Проаналізовано термін «автентичні матеріали» та визначено їхні основні види. Здійснено теоретичне обґрунтування використання таких засобів на основі аналізу досліджень науковців; окреслено основні труднощі у роботі з автентичними матеріалами та можливості їх імплементації на заняттях; окреслено якісні критерії відбору оригінальних аудіовізуальних засобів та рекомендації щодо їх застосування.

Ключові слова: автентичні матеріали; освітній процес; соціокультурна компетентність; слухання; аудіювання; фонетика; іноземна культура; аудіовізуальні засоби.

EFFICIENCY AND PECULIARITIES OF APPLICATION OF AUTHENTIC MATERIALS AIMED AT THE DEVELOPMENT OF LISTENING COMPREHENSION IN EFL LESSONS

Olha Zhupanyk, Trainee Lecturer at the Department of English Language and Methods of Teaching, Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University.

ORCID: 0000-0002-0567-8158

E-mail: olhazhupanyk@gmail.com

The article is devoted to the analysis of the effectiveness of the use of original authentic materials in English classes in higher education as a major factor in the development of listening skills. This study aims to prove that the use of original English resources has a positive effect on the foreign language proficiency of students getting higher education. The article analyses the term “authentic materials” and identifies their main types. The essence of such concepts as “listening comprehension” and “sociocultural competence” are also described.

The article states that in the context of a first-language acquisition, the four skills are most often acquired in the order of listening first, then speaking, then possibly reading and writing. In a conversation, English listening skills are just as important as speaking and successful implementation of listening comprehension activities is fast becoming a key instrument in achieving a high level of English.

The article also analyses the research of scientists whose vector of the search was the role of listening comprehension as a key skill in language acquisition.

The author pays attention to the major factors that influence the educational potential of authentic materials. It is claimed by the author that understanding the message depends on a number of factors.

They are the following: the linguistic ability of the speaker, the quality of the speech signal, the personality of the speaker, the complexity of the lexis and syntax, the degree of cohesion, intelligence, memory, gender, motivation and background knowledge.

It is also mentioned that they are based on several weaknesses of the student: inability to acknowledge the colloquial words and slang, inability to understand the reduced word, inability to answer the question which required the long answer, focus loss as a result of looking for the answer to the question and the speed of the speech delivery.

We defined the main difficulties in working with such materials and the possibility of their implementation in the classroom. The qualitative criteria for the selection of original audiovisual sources and recommendations for their use were outlined.

Keywords: *authentic materials; educational process; sociocultural competence; listening; auditioning; phonetics; foreign culture; audiovisual media.*

Щороку попит на знання англійської мови серед студентів зростає. Щоб бути успішним оратором, людина має досконало володіти чотирма мовними навичками, які необхідно постійно практикувати. Існує набір із чотирьох здібностей, які дозволяють здобувачеві освіти розуміти й користуватися мовою для правильного й ефективного міжособистісного спілкування. До них можна віднести аудіювання, говоріння, читання та письмо. У контексті опанування першої мови чотири такі здібності найчастіше набувають у такому порядку: спочатку аудіювання, потім говоріння, а потім, можливо, читання та письмо. Під час усної розмови навички слухового сприймання є такими ж важливими, як і говоріння.

Опанування іншої мови чітко пов'язане з набуттям «іншомовної комунікативної компетентності», яка в свою чергу складається з таких основних компонентів [1, с. 19]:

- мовна компетентність – лексична, граматична, орфографічна та фонетична;
- мовленнєва компетентність – у говорінні, читанні та письмі, аудіюванні тощо;
- соціокультурна компетентність.

Під час занять з англійської мови студенти, як правило, зосереджуються на мовленні як на проблемі, оскільки їм важко правильно скласти цілі речення. При цьому граматичним, лексичним та орфографічним компонентам приділяють найбільше уваги.

Слухання здається легшим на початку навчання, тому що студент може здогадатися, що означає те чи інше повідомлення, почувши лише 30 або 40 %. З цієї причини багато здобувачів освіти досягають середнього або навіть високого рівня, перш ніж зрозуміють, що їм потрібно зосередитися на вдосконаленні своїх навичок аудіювання, аби почати спілкуватися вільно.

Крім того, слід зазначити, що викладачі рідко звертають увагу на значення навичок слухового сприймання у розумінні мови. При цьому чимало фахівців часто використовують на заняттях застарілі матеріали, нехтуючи автентичними засобами, що робить процес навчання неефективним.

Прослуховування – це активний процес отримання вербальних (а іноді й невербальних) повідомлень та продукування відповідей на них.

«Слухати – означає проявляти енергійний людський інтерес до того, що нам розповідають, – сказала поетеса Еліс Дуер Міллер. – Ви можете слухати, як глуха стіна або як чудова аудиторія, де кожен звук повертається повнішим і багатшим».

Дж. Дакін та А. Ховат стверджували, що слухання – це здатність ідентифікувати й розуміти те, що говорять інші. Цей процес охоплює розуміння вимови чи акценту

мовця, граматики та його словникового запасу, а також розуміння сказаного [7, с. 32].

Аудіювання складається з розрізнення необхідної інформації на слух, її запам'ятовування та аналіз зв'язку між звуком і значенням [11, с. 27].

М. Рост також стверджував, що слухання – це активна розумова здатність. Це допомагає нам розуміти навколишній світ і є однією з необхідних складових для успішного спілкування [12, с. 4].

На додаток, багато методистів вважають, що аудіювання є найважливішим мовним умінням. Незважаючи на те, що здобувачі освіти чудово володіють граматиною та мають обширний словниковий запас, їхнє розуміння на слух загалом слабе.

За словами К. Фейтен, під час занять з англійської мови викладачами не приділяється достатньої уваги саме розумінню на слух [5, с. 174]. Простіше кажучи, викладачі не мають належної матеріально-теоретичної бази з цього питання.

Усе вищезначене свідчить про те, що актуальність проблеми застосування автентичних ресурсів у роботі зі здобувачами освіти є незаперечною. Використання відео- та аудіозаписів на заняттях сприяє індивідуалізації навчання та розвитку мотивованої розумової діяльності здобувачів освіти. Оригінальні відео та аудіо є чудовим допоміжним матеріалом у вивченні англійської мови, адже вони максимально наближені до мовної реальності.

Концептуальні основи відбору цих засобів та особливостей їх застосування у контексті сучасної системи освіти закладені в працях таких учених: О. Бирюк, Г. Браун, К. Кричевська, М. Пікок, М. Рост, С. Степеллескі, Б. Томалін, А. Ховат, Г. Штрауб та інших.

Зокрема, на думку М. Пікока, «автентичні матеріали є більш спонукальними для дітей, навіть учнів нижчого рівня, ніж художні матеріали». Крім того, його колеги стверджували, що такі засоби більш тісно пов'язані з потребами учнів, оскільки вони створюють зв'язок між мовною аудиторією та зовнішнім світом [10].

К. Кричевська також запевняє, що автентичні матеріали – це все те, що може бути використане людьми «за межами навчального закладу», а саме: справжні літературні, фольклорні, образотворчі, музичні твори і предмети дійсності, зокрема одяг, меблі, посуд та їхнє ілюстративне зображення [3].

Також чимало науковців зазначали, що аудіювання – це одна із найнеобхідніших умов успішного набуття соціокультурної компетентності. Зокрема, Г. Штрауб стверджує, що здобувачів освіти важливо заохочувати до вивчення англійської мови застосовуючи інформацію про цікаві їм стилі одягу, символічні значення кольорів, жестів, міміки тощо [13].

За словами Б. Томалін та С. Степеллескі застосування оригінальних аудіо- та відеозастосунків може допомогти викладачам та здобувачам освіти простіше виявляти будь-які «стереотипні провали» та культурні упередження за допомогою інформації про музику, зовнішній вигляд людей, географію країни, архітектуру, мистецтво, ремесла, одяг, фізичні особливості, їжу тощо [15, с. 36].

Отже, метою статті є визначення особливостей застосування автентичних аудіо- та відеозасобів на заняттях з англійської мови, а також аналіз їхньої ефективності.

Оскільки предметом дослідження визначено якісне формування навичок слухового сприймання за допомогою автентичних матеріалів, вважаємо за необхідне з'ясувати педагогічну сутність поняття «автентичні матеріали» та визначити основні

їхні типи.

Автентичним матеріалом є будь-який матеріал, що створений англійською мовою та не призначений для навмисного використання на занятті. Його використання має на меті зробити процес навчання ще більш цікавим, захопливим та спонукальним для здобувачів освіти [9, с. 1].

Застосування іншомовних оригінальних матеріалів є надзвичайно важливим, адже такі засоби відповідають динамічним змінам у суспільстві. Мова є живим організмом, який постійно розвивається. Як зазначає М. Лессард-Клустон, здобувачам освіти насамперед потрібно буде отримати знання про культурно доцільне спілкування та поведінку, адже мова є подібною до власне соціуму, тобто постійно змінюється [8, с. 132].

Крім того, у своїй статті «Важливість навчання основ культури на уроках іноземної мови» Д. Танасулас засвідчує, що «вивчення іноземної мови – це вивчення іноземної культури». Він вважає, що звичаї інших країн є безпосередньо включеними в мову, саме тому мова – це інструмент, а не самоціль [14, с. 45].

Аби досконало ознайомитися з культурою інших держав, на заняттях з англійської мови потрібно обов'язково залучати автентичні матеріали, які містять в собі «живу» лексику, граматику та вимову. Крім опанування мовленнєвої компетентності, це також сприятиме розвитку соціокультурної складової навчання.

Слід також зазначити, що автентичні матеріали є скрізь, що полегшує їх пошук для викладача. Такі застосунки не обмежуються статтями з газет та журналів. Телешоу, пісні, відеокліпи, меню в ресторані, подкасти, серіали, написи на вітальних листівках – все, що написано англійською мовою, є автентичним матеріалом за замовчуванням.

Класифікація автентичних засобів зазвичай містить поділ за каналами надходження або сприйняття інформації; за способами презентації; за цілями використання в освітньому процесі; за роллю в освітньому процесі тощо.

Тривалий період чимало вчителів та викладачів залучали лише друковані матеріали як одне із наявних джерел автентичної інформації. Як стверджує Дж. Вальдес, «література є життєздатною складовою програм вивчення другої мови на відповідному рівні і ... одна з її основних функцій полягає в тому, щоб слугувати засобом передачі знань про культуру людей, які розмовляють цією мовою» [16, с. 13].

Особливий інтерес для викладачів англійської мови в наш час становлять саме аудіовізуальні ресурси. Чимало здобувачів освіти зустрічаються із такими засобами кожного дня. Відео на платформах YouTube, Instagram та Tik-Tok є надзвичайно популярними.

Великою перевагою відеоматеріалів на цих платформах є вільний, безкоштовний доступ, а також те, що вони виготовляються спочатку для носіїв мови. Саме тому вони надають можливість опанувати різні акценти, поглиблювати свої соціокультурні навички та підвищувати мотивацію студентів. Аудіо та відео можна використовувати на заняттях здобувачів освіти різного рівня як спосіб представлення змісту, ініціювання дискусії, для ілюстрації певної теми та ситуацій для самостійного вивчення та оцінювання [4, с. 86].

Одну з найбільш повних класифікацій автентичних ресурсів було здійснено З. Кличкіною. Залежно від вживання в певній сфері, іншомовні ресурси поділяються на [2, с. 103]:

- торгово-комерційні;
- соціально-культурні;
- побутові;
- торгово-комерційні;
- навчально-професійні;
- сімейно-побутові;
- спортивно-оздоровчі тощо.

Згідно з Дж. Гебхардом, за типом подачі інформації ресурси можна поділити на автентичні аудіовізуальні, візуальні та друковані [6, с. 186] (див. табл. 1).

Таблиця 1

Класифікація автентичних матеріалів за Дж. Гебхардом

Автентичні візуальні ресурси	Фотографії, малюнки на листівках та вітальних картках, чорнильні плями, комікси без тексту, книжки з картинками без слів, візуальні новели, картини, слайди
Автентичні аудіовізуальні ресурси	Рекламні ролики на телебаченні, мильні опери, фільми та серіали, сюжети новин, відеокліпи, концерти, пісні, документальні фільми тощо
Автентичні друковані ресурси	Астрологічні колонки, картини з підписами, розклад руху громадського транспорту, некрологи, путівники, комікси, спортивні рубрики та памфлети, вирізки з газет, журнальні статті, меню ресторанів, вуличні вивіски

Ефективність застосування таких іншомовних ресурсів безпосередньо залежить від правильності їх відбору та адаптації.

Нами було здійснено опитування серед студентів першого курсу факультету іноземних мов Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. Використовуючи анкетування серед здобувачів освіти, нами було визначено основні фактори, які впливають на інтерес студентів до англійської мови, а також окреслено основні проблеми у застосуванні автентичних ресурсів на заняттях.

Анкета складалася з таких питань:

- 1) Як би ви оцінили свої навички аудіювання за шкалою від 1 до 10?
- 2) Як часто ви слухаєте англійську музику та переглядаєте фільми в оригіналі?
- 3) Як часто у вас виникають проблеми зі сприйманням інформації на слух у аудиторії та за її межами?
- 4) Які фактори найбільше впливають на вашу роботу з автентичними матеріалами?
- 5) Як ви можете покращити свої навички аудіювання?

В анкетуванні взяли участь 26 респондентів. З них 69 % опитаних оцінили свої навички аудіювання як «задовільні», 31 % студентів визначили свій рівень як «незадовільний». Велика кількість респондентів зазначили, що в них виникають значні труднощі з перцепцією автентичних матеріалів на заняттях, однак їх застосування «робить заняття цікавішим», адже надає уявлення про «реальну мову».

Відштовхуючись від результатів нашого дослідження, ми дійшли висновку, що основними факторами, що впливають на якість сприйняття на слух, є: мовний рівень,

особисті інтереси, пам'ять, вік та навіть стать здобувача освіти.

Щодо типових проблем, пов'язаних із застосуванням автентичних матеріалів, ми дізналися, що вони ґрунтуються на кількох слабких сторонах студента: нездатність розпізнавати розмовні слова та сленг, нездатність зрозуміти типові скорочення, невміння довго зосереджувати увагу на об'єкті розмови, втрата концентрації.

Враховуючи ці та інші фактори, нами було окреслено якісні та кількісні критерії відбору оригінальних англomовних друкованих та аудіовізуальних матеріалів. До них належать:

- відповідність матеріалів навчальній меті та темі заняття;
- функціональність матеріалу;
- жанрова приналежність;
- відповідність соціокультурним нормам (правдиве відображення статевих ролей, шанобливий показ різних віросповідань, відсутність політичної упередженості, расизму тощо);
- наявність у мовців акцентів, особливостей вимови;
- спосіб презентації;
- вік та мовний рівень здобувачів освіти тощо.

Крім того, було визначено такі особливості роботи з автентичними матеріалами:

- детальне та завчасне самостійне ознайомлення викладача з попередньо підібраним матеріалом;
- адаптація оригінального тексту або відео залежно від потреб студента;
- якісна перевірка актуальності використаного іншомовного засобу (відсутність архаїзмів, застарілої лексики);
- поетапність роботи з текстом (дотримання дотекстового, текстового і післятекстового етапів);
- підтримка якісного зворотного зв'язку від здобувачів освіти, а також їхніх порад щодо вдосконалення роботи на занятті.

Слід зазначити, що сприймання тесту на слух має охоплювати п'ять етапів. Першим кроком є встановлення контексту. Реальне мовлення відбувається в комунікативних межах, і слухач повинен розуміти місце, час та контекст розмови, щоб відтворити повідомлення мовця.

Другим кроком є активація відповідних базових знань студента і використання їх для прогнозування ідей, які може нести аудіоповідомлення.

Третій крок – передбачення загального змісту тексту. Уміле слухання вимагає від слухача концентруватися на загальному повідомленні, а не на окремих словах тексту.

Четвертий крок – вибірка змістових компонентів запису. Слухачам слід витратити більше енергії, щоб зрозуміти матеріал на незнайомі теми, і вони часто покладаються на лінгвістичні підказки (заздалегідь підготовлених викладачем), щоб компенсувати недолік базових знань.

Останнім кроком є зіставлення раніше зроблених передбачень з оригінальним повідомленням. На цьому етапі викладачеві можна застосовувати усне опитування, тестовий контроль, вправи на порівняння значень слів, аби перевірити повне засвоєння тексту студентом.

Отже, дані, отримані під час дослідження, підтверджують, що ефективний розвиток навичок слухового сприймання безпосередньо залежить від матеріалів, що використовуються викладачем на занятті, їх правильного підбору, адаптації, а також методів роботи з ними.

Також результати дослідження надають перспективи подальших розвідок у цьому напрямі, що охоплюватимуть такі пропозиції: розробка порад щодо подальших покращень у роботі з автентичними ресурсами на заняттях англійської мови з метою формування соціокультурної компетентності; підготовка комплексу аудіовізуальних підказок для кращої роботи з новою лексикою та граматикою на заняттях із застосуванням оригінальних англомовних ресурсів тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гришкова Р. О. Соціокультурний компонент у навчанні іноземної мови. *Вересень*. 2002. № 1. С. 18–22.
2. Клычникова З. И. Психологические особенности обучения чтению на иностранном языке. Москва: Просвещение, 1973. 225 с.
3. Кричевская К. С. Прагматические материалы, знакомящие учеников с культурой и средой обитания жителей страны изучаемого языка. *Иностранные языки в школе*. 1996. № 1. С. 13–17.
4. Штыкова Т. В., Skorobrenko I. A. Формирование социокультурной компетенции будущих учителей иностранного языка в образовательном процессе высшей школы. *Современные теории и методики обучения иностранным языкам: материалы науч.-практ. конф.* (Чебоксары, 29 лист. 2019 р.). Чебоксары: Чуваш. гос. пед. ун-т, 2019. С. 165–170.
5. Feyten, C. M. The Power of Listening Ability: An Overlooked Dimension in Language Acquisition. *The Modern Language Journal*. 1991. № 75. 2. P. 173–180.
6. Gebhard, J. G. Teaching English as a Foreign or Second Language. Ann Arbor; Michigan: The University of Michigan Press, 1996. 280 p.
7. Howatt, A. P. & Dakin, J. C. Language laboratory materials / ed. by Allen J. P. B., Allen S. P. B., and Corder S. P. New York: McGraw-Hill, 1974. 102 p.
8. Lessard-Clouston M. Towards an Understanding of Culture in L2/FL Education. *Studies in English*. 1997. № 25. 2. P. 131–150.
9. Oura G. K. Authentic Task-based Materials: Bringing the Real World into the Classroom. New Jersey: Prentice-Hall, 2001. 20 p.
10. Peacock M. The Effect of Authentic Materials on the Motivation of EFL Learners. *ELT Journal*. 1997. Vol. 51, No 2. P. 145–156.
11. Pourhosein Gilakjani, A. P., & Sabouri, N. B. Learners' Listening Comprehension Difficulties in English Language Learning: A Literature Review. *English Language Teaching*. 2016. № 9. P. 123–133.
12. Rost M. Teaching and Researching Listening: Third Edition. London: Portobello Books Ltd, 2016. 342 p.
13. Straub H. Designing a Cross-Cultural Course. *English Forum*. 1999. Vol. 37, No 3. P. 23–39.
14. Thanasoulas D. The Importance of Teaching Culture in the Foreign Language Classroom. *Radical Pedagogy*. 2001. № 3. P. 45–47.
15. Tomalin B., Stempleski S. Cultural Awareness. Oxford: Oxford University Press, 1993. 168 p.
16. Valdes J. M. Culture Bound: Bridging the Cultural Gap in Language Teaching. Cambridge: Cambridge University Press, 1986. 236 p.

REFERENCES

1. Hryshkova, R. O. (2002). Sotsiokulturnyi komponent u navchanni inozemnoi movy. *Veresen, 1, 18–22* [in Ukrainian].
2. Klychnikova, Z. I. (1973). Psihologicheskie osobennosti obuchenija chteniju na inostrannom jazyke. Moskva: Prosveshhenie [in Russian].
3. Krichevskaja, K. S. (1996). Pragmaticheskie materialy, znakomjashhie uchenikov s kul'turoj i sredoj obitaniija zhitelej strany izuchaemogo jazyka. *Inostrannye jazyki v shkole, № 1, 13–17* [in Russian].
4. Shtykova, T. V., Skorobrenko, I. A. (2019). Formirovanie sociokul'turnoj kompetencii budushhij uchitelej

- inostrannogo jazyka v obrazovatel'nom processe vysshej shkoly. *Sovremennye teorii i metodiki obuchenija inostrannym jazykam: proceedings of the Scientific and Practical Conference*. Cheboksary: Chuvash. gos. ped. un-t., 165–170 [in Russian].
5. Feyten, C. (1991). The Power of Listening Ability: An Overlooked Dimension in Language Acquisition. *The Modern Language Journal*, Vol. 75, 2, 173–180.
  6. Gebhard, J. (1996). Teaching English as a Foreign or Second Language. Ann Arbor, Michigan: The University of Michigan Press.
  7. Howatt, A. & Dakin, J. (1974). Language laboratory materials, ed. J. P. B. Allen, S. P. B. Allen, and S. P. Corder. New York: McGraw-Hill.
  8. Lessard-Clouston, M. (1997). Towards an Understanding of Culture in L2/FL Education. *Studies in English*. Vol. 25, 2, 131–150.
  9. Oura, G. (2001). Authentic Task-based Materials: Bringing the Real World into the Classroom. New Jersey: Prentice-Hall.
  10. Peacock, M. (1997). The Effect of Authentic Materials on the Motivation of EFL Learners. *ELT Journal*. Vol. 51, 2, 145–156.
  11. Pourhosein Gilakjani, A. P., & Sabouri, N. B. (2016). Learners' Listening Comprehension Difficulties in English Language Learning: A Literature Review. *English Language Teaching*, 9, 123–133.
  12. Rost, M. (2016). Teaching and Researching Listening: Third Edition. London: Portobello Books Ltd.
  13. Straub, H. Designing a Cross-Cultural Course. *English Forum*. 1999. Vol. 37, 3, 23–39.
  14. Thanasoulas, D. (2001). The Importance of Teaching Culture in the Foreign Language Classroom. *Radical Pedagogy*, Vol. 3, 3, 45–47.
  15. Tomalin, B., Stempleski, S. (1993). Cultural Awareness. Oxford: Oxford University Press.
  16. Valdes, J. M. (1986). Culture Bound: Bridging the Cultural Gap in Language Teaching. Cambridge: Cambridge University Press.